

De minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties en de staatssecretaris van
Financiën

Bijlagen	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
Inlichtingen bij B. de Vries	FO99/U89365	Rfv/55806-005	24 november 1999
Onderwerp		Doorkiesnummer	
Onderwijshuisvesting groeigemeenten		070-4267258	

1.
Inleiding

U heeft de Raad voor de financiële verhoudingen bij brief van 21 oktober 1999 gevraagd te adviseren over de financiële positie van groeigemeenten na de decentralisatie van de financiële middelen voor onderwijshuisvesting naar het gemeentefonds en over uw voorlopige opvatting om deze gemeenten niet te compenseren via het gemeentefonds.

In paragraaf 2 treft u een samenvatting van dit advies aan. Paragraaf 3 gaat in op de achtergrond van de adviesaanvraag. De afsluitende paragraaf 4 bevat de concluderende opmerkingen van de Raad.

2.
Samenvatting

U vroeg de Raad voor de financiële verhoudingen te adviseren over de financiële positie van groeigemeenten als gevolg van de decentralisatie van de middelen voor onderwijshuisvesting naar het gemeentefonds. Bovendien vroeg u de mening van de Raad over uw voorlopige opvatting groeigemeenten niet te compenseren via het gemeentefonds.

De Raad erkent dat een beperkt aantal sterk groeiende gemeenten duidelijk extra kapitaallasten heeft, voortvloeiend uit de bouw van scholen, die niet volledig worden vergoed. Het betreft echter geen structureel probleem. Tijdelijke verschillen tussen feitelijke kosten en inkomsten zijn verantwoord, gezien de globale kostengeoriënteerdheid

van het gemeentefonds. Bovendien kunnen groeigemeenten sinds de decentralisatie van middelen voor onderwijshuisvesting naar het gemeentefonds in 1997 voorzien dat er extra kosten te verwachten zijn als gevolg van onderwijshuisvesting. Zij kunnen er op anticiperen.

Alles afwegende is de Raad de mening toegedaan dat het huidige verdeelmodel van het gemeentefonds niet hoeft te worden aangepast.

Sterk groeiende gemeenten hebben naast directe financiële nadelen, zoals in het onderhavige geval van de onderwijshuisvesting, ook voordelen van de groei. De manier waarop een gemeente financiële nadelen van onderwijshuisvesting compenseert, behoort tot de autonome taakvervulling van de gemeente zelf. Opmerkingen in die richting acht de Raad niet passend.

De Raad stelt overigens wel dat de evaluatie van het terrein van de onderwijshuisvesting in 2000 duidelijk zou kunnen maken of er eventueel noodzaak is tot compensatie van specifieke gemeenten. Dit is niet onmogelijk en moet per gemeente afzonderlijk bekeken worden.

3.

Achtergrond van de adviesaanvraag

“Met ingang van 1997 zijn de middelen voor onderwijshuisvesting overgeheveld naar het Gemeentefonds. In de verdeling wordt aangesloten bij de kenmerken van het per 1-1-1997 herziene Gemeentefonds.”^[1] In de hieraan voorafgaande onderhandelingen heeft de Tweede Kamer in april 1996 de motie Cornielje c.s.^[2] aanvaard. Hiermee werd besloten een onderzoek in te stellen naar de positie van groeigemeenten in het nieuwe verdeelstelsel van het Gemeentefonds. Uit dit (voor)onderzoek^[3] is gebleken dat de financiële positie van sterk groeiende gemeenten negatief afwijkt ten opzichte van die van andere gemeenten. Dit is voor u aanleiding geweest om Cebeon een vervolgonderzoek te laten uitvoeren. Gelijkijdig met het verzoek aan Cebeon is Kolpron Consultants BV verzocht onderzoek te doen naar de mogelijkheid om (een deel van) de extra lasten voor onderzoekshuisvesting te dekken uit gemeentelijke grondexploitaties.

De uiteindelijke conclusies van de onderzoeksrapporten vormden voorlopig voor u geen aanleiding “over te gaan tot aanpassing van het verdeelstelsel van het gemeentefonds”^[4]. Alvorens u een definitief standpunt inneemt, heeft u de Raad voor de financiële verhoudingen gevraagd in de tweede helft van november advies uit te brengen.

4.

Opmerkingen van de Raad

De Raad erkent op basis van de onderzoeksrapporten dat er voor een beperkt aantal gemeenten sprake is van een negatief financieel effect op het gebied van onderwijshuisvesting. De gemiddeld jongere leeftijd van schoolgebouwen tijdens de groei leidt tot een cumulatie van kapitaallasten die niet langer wordt vergoed. Dit is de consequentie van de decentralisatie van de middelen voor onderwijshuisvesting naar het gemeentefonds per 1-1-1997.

Het gaat echter om een relatief klein aantal groeigemeenten dat kampt met financiële tekorten als gevolg van hoge kapitaallasten van het bouwen van scholen. Bovendien is het geen structureel probleem. “Vanuit de globale kostengeoriënteerdheid van het gemeentefonds is het normaal dat de uitkering niet exact parallel loopt aan de feitelijke kosten: de positieve en negatieve verschillen tussen de feitelijke kosten en de inkomsten uit het gemeentefonds compenseren elkaar in de loop der jaren.”[\[5\]](#)

In het verleden konden gemeenten wellicht niet voorzien dat per 1997 de middelen voor onderwijshuisvesting gedecentraliseerd zouden worden naar het gemeentefonds. Wel is voor bepaalde gemeenten met een groeitaak in het verleden een verfijningsregeling ingesteld, die in sommige gevallen nog steeds loopt. Vanaf 1997 hebben sterk groeiende gemeenten echter wel kunnen voorzien dat ze als gevolg van die groei in de toekomst met extra kapitaallasten voor scholen geconfronteerd zouden (gaan) worden. Hier kunnen/konden gemeenten op inspelen door reserves aan te leggen.

Dit alles overziende is de Raad van mening dat het huidige verdeelmodel van het gemeentefonds niet aangepast behoeft te worden.

Geen compensatie vanuit het gemeentefonds betekent voor het beperkte aantal groeigemeenten dat ze tijdelijk met hoge kapitaallasten te maken hebben of krijgen die niet gecompenseerd worden. De Raad is van oordeel dat groeigemeenten naast nadelen ook financiële voordelen uit hun groeistatus moeten kunnen halen. Het is echter niet aan de Raad aanbevelingen te doen over de compensatiemaatregelen die gemeenten zouden kunnen treffen. Dat behoort tot de autonome taak van de gemeenten.

Thans ziet de Raad derhalve geen aanleiding voor financiële compensatie vanuit het gemeentefonds. Wel moet de mogelijkheid worden opengelaten om eventueel in de toekomst over te gaan tot specifieke compensatie van één of meerdere gemeenten wanneer dat noodzakelijk blijkt. In dat kader komt de geplande evaluatie op het terrein van de onderwijshuisvesting in 2000 op een goed tijdstip.

De Raad voor de financiële verhoudingen,

A.G.M. van de Vondervoort, vice voorzitter

M.P.H. van Haeften, secretaris

[1] Brief van Cebeon en Kolpron aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de staatssecretaris van Financiën, 7 oktober 1999.

[2] Kamerstukken II, 1995-1996, 24455, nr. 26.

[3] Cebeon, 'Decentralisatie onderwijshuisvesting en financiële positie groeigemeenten; met een verbreding naar andere beleidsterreinen', 28 april 1998.

[4] Brief (adviesaanvraag) van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mede namens de staatssecretaris van Financiën van 21 oktober 1999.

[5] Cebeon, 'Decentralisatie onderwijshuisvesting en financiële positie van groeigemeenten; met een verbreding naar andere beleidsterreinen', 28 april 1998, blz. 7.